UDK 376.1-056.24-057.874(497.11)

613.86:005.71(497.11)

COBISS.SR-ID 275794700

PRIKAZ RADA OSNOVNE ŠKOLE „DR DRAGAN HERCOG“ I SARADNJA SA INSTITUTOM ZA MENTALNO ZDRAVLJE

Zoran Aleksić¹, Tatjana Grumić¹

¹Osnovna škola „Dr Dragan Hercog“, Beograd

Apstrakt: Nastava sa decom na bolničkom lečenju prvi put je organizovana u Švajcarskoj, Lozana, 1910. godine. Prvi organizovani oblici vaspitno-obrazovnog rada u našoj zemlji vezuju se za period posle Drugog svetskog rata, a prva odeljenja u bolnicama pripadala su školama koje su bile teritorijalno najbliže. Takva organizacija rada nije obezbeđivala kontinuitet i ujednačenost kvaliteta nastave, javila se potreba za osnivanjem škole koja će raditi samo sa decom na bolničkom lečenju. Prvog septembra 1969. godine, zvanično počinje sa radom Osnovna škola „Dr Dragan Hercog“, jedinstvena po obliku organizacije i realizacije nastave: u beogradskim bolnicama i kućna nastava. Ubrzo po osnivanju škole, 1971. godine, otvara se jedno odeljenje mladih razreda na Institutu za mentalno zdravlje, a tokom narednih godina i u Dečjoj dnevnoj bolnici, kao i na Kliničkom odeljenju za decu i omladinu kako za mlade, tako i za starije razrede. Nastavnik u bolnici mora da odgovori na složene zahteve: da poznaje kliničke slike ranih razvojnih poremećaja i njihov uticaj na nastavni proces, da poseduje veliku fleksibilnost, prilagodljivost, strpljenje, pozitivan stav, posvećenost i kreativnost. Mora da bude dobar organizator nastavnog procesa, da učestvuje u timskom radu. Značaj škole u bolnici je da se učenicima na bolničkom lečenju obezbedi kontinuitet u obrazovno-vaspitnom procesu, odnosno da stvori uslove za njihov povratak u školu, lakši i brži nastavak školovanja. **Zaključak:** Višedecenijskom saradnjom bolnice i škole uspešno smo realizovali zajednički cilj „dobrobit svakog deteta“ i zato je treba nastaviti.

Ključne reči: škola u bolnici, saradnja IMZ i škole, značaj škole u bolnici

Istorijat – nastava u bolnici

Potreba da se organizuje nastava sa decom na bolničkom lečenju realizovana je prvi put u Švajcarskoj, u Lozani 1910. godine, na klinici u kojoj je radio univerzitetski profesor doktor Rolije [1]. To su bili prvi, pionirski pokušaji da se sistemski reši problem edukacije dece kojoj je bolest uskraćivala mogućnost na redovno školovanje. Istorijske okolnosti koje su ubrzo usledile samo su potvrdile neophodnost takvog vida školovanja. Nakon Prvog, a posebno Drugog svetskog rata potreba za nastavom u bolnici bila je veoma izražena [2].

U Jugoslaviji se prvi organizovani oblici vaspitno-obrazovnog rada vezuju za 1946. godinu. Novo političko i društveno uređenje stvorilo je klimu da se deca traumatizirana ratnim strahotama, ranjena ili obolela od bolesti koje su zahtevale dugotrajno bolničko lečenje uključe u obrazovni sistem. Prva odeljenja u bolnicama pripadala su školama koje su bile teritorijalno najbliže, i ovakav vid školovanja vezuje se za veće gradove. Međutim, takva organizacija rada nije obezbeđivala kontinuitet i ujednačenost kvaliteta nastave, i vremenom se javila potreba za osnivanjem škole koja će raditi sa decom na bolničkom lečenju.

Škola

Prvog septembra 1969. godine, zvanično počinje sa radom Osnovna škola „Dr Dragan Hercog“. Prve godine rada, nastava se odvijala u tri bolnice i dve kućne nastave. Školske 1969/70 bilo je 23 odeljenja, a ove školske godine upisano je 55 odeljenja. Danas su učenici pokriveni nastavom u 12 bolnica i 48 svojih domova. Dnevni proseki su između 180 i 230 učenika, dok se na godišnjem nivou nastavom obuhvati oko 2000 učenika iz svih krajeva Srbije i Republike Srpske. Na realizaciji nastavnog procesa angažovano je 75 nastavnika svih profila.

Saradnja

Ubrzo po osnivanju škole, 1971. godine, na inicijativu profesora Svetomira Bojanina otvara se jedno odeljenje mlađih razreda na Institutu za mentalno zdravlje, a već 1994. godine otvara se još jedno odeljenje mlađih razreda. Od 1997. godine organizuje se nastava i za učenike od petog do osmog razreda, koja sa izvesnim prekidima traje i danas [1].

Na Kliničkom odeljenju za decu i omladinu od 2013. godine počinje da se realizuje nastava za mlađe razrede, a od 2016. godine i za starije razrede.

Nastavnik u bolnici – IMZ

Nastavnik u bolnici mora da odgovori na brojne složene zahteve: da poznaje kliničke slike ranih razvojnih poremećaja i njihov uticaj na nastavni proces, da poseduje veliku fleksibilnost, prilagodljivost, strpljenje, pozitivan stav, posvećenost, kreativnost. Nastavnik nije samo predavač, već osoba puna

razumevanja i spremnosti za saradnju kako sa bolničkim osobljem, tako sa roditeljima i matičnom školom.

Edukacija nastavnika je imala uzlaznu razvojnu putanju. Pre pojave akreditovanih seminara najveću pomoć nastavnici su dobili kroz brojna predavanja/savete lekara DDB dr prof. Svetomira Bojanina, dr Nenada Rudića, kao i defektologa Milene Karović Banjac, Viole Povše Ivkić, Tanje Govedarice. Njihova iskustva iz neposredne prakse su dragocena i nezamenljiva za nastavnike. Saradnju godinama dopunjujemo obradom različitih tema: upoznavanjem kliničkih slika ranih razvojnih poremećaja i njihovog uticaja na nastavni proces, uključivanjem roditelja kao saradnika u nastavnom procesu.

Izazovi

Nastavnik mora da bude i dobar organizator nastavnog procesa jer se svakodnevno susreće sa:

- Čestim promenama strukture u kombinovanom odeljenju – prijemi i otpusti;
- Učenicima sa različitim poremećajima;
- Velikim oscilacijama u funkcionisanju učenika (motivacija, angažovanje...);
- Velikim razlikama u nivou prethodno usvojenih nastavnih sadržaja – učenici istog razreda;
- Radom u kombinovanom odeljenju sa učenicima kojima je potrebna dodatna podrška u nastavi.

Specifičnosti realizacije nastave

U neposrednom radu nastavnik mora da uvažava svakodnevno zdravstveno stanje učenika. To je presudno za napredovanje i usvajanje novih sadržaja. Nastavnik nastoji da primenjuje, kada je moguće, frontalni i grupni rad. Učenik se tada oseća da je u prirodnom školskom okruženju, ali najčešće zbog prirode bolesti i tretmana nastavnik pribegava individualizaciji i koristi individualni pristup. Za kvalitetnu nastavu iskusan nastavnik koristi različite metode i tehnike, raznovrsna nastavna sredstva.

Saradnja sa medicinskim osobljem – neposredno

Svakodnevna saradnja nastavnika sa medicinskim sestrama obuhvata: informacije o trenutnim prijemima učenika, opšte podatke o svakom od njih, njihove kliničke slike, podatke ili dokumentaciju (primerak IOP) za učenika kojem je potrebna dodatna podrška, planirano trajanje boravka u bolnici, da li je učenik poneo školski pribor, za koje učenike su planirani otpusti.

Saradnja sa specijalnim pedagogom, defektologom, psihologom bolnice se realizuje kroz razmenu mišljenja i zapažanja o opštem angažovanju učenika, motivaciji, trenutnom nivou postignuća, razgovoru o tome koje metode i tehnike se primenjuju u radu kod određenih učenika i daju pozitivne ishode i u kojim oblastima.

Saradnja sa izabranim lekarom učenika podrazumeva sve prethodno navedeno, ali i dogovor vezan za pisanje izveštaja nastavnika matičnoj školi, kao i podatak za koje učenike na dužem lečenju poslati zahtev matičnoj školi za uzimanje prevodnice.

Nastavnik u bolnici, po potrebi, organizuje saradnju Stručnog tima IMZ i IOP tima matične škole za nekog učenika. Razredne starešine su članovi Stručnih timova bolnice gde na sastancima iznose svoja zapažanja o prisutnim učenicima.

Kako je školovanje obavezna svakodnevna aktivnost njihovih pacijenata, medicinsko osoblje želi da bude informisano o promenama kako Zakona, tako i brojnih Pravilnika vezanih za obrazovanje o čemu ih informiše nastavnik-koordinator na njihovim Stručnim timovima.

Saradnja sa medicinskim osobljem – posredno

Lekar u dispanzeru informiše dete i njegove roditelje da se na Kliničkom odeljenju za decu i adolescente realizuje nastava, tako da je učenik po prijemu od prvog dana spreman za školu.

Za pojedine učenike, po proceni lekara ili na molbu roditelja, nastavnik piše izveštaj za učenike mlađih razreda koji sadrži: period prisustva nastavi u bolnici, opštu procenu učenika (motivaciju, pažnju), procenu postignuća po predmetima, preporuke za dalji rad i napredovanje. Izveštaj se piše u dva primerka, jedan roditelj predaje nastavniku u matičnoj školi, a jedan je za lekara i sastavni je deo istorije bolesti.

Za učenike starijih razreda svaki nastavnik posle svog održanog časa upisuje sveobuhvatna zapažanja za svakog učenika u svesku utisaka i ona je važan dokument za Stručni tim odeljenja.

Značaj škole u bolnici za učenike

Realizacijom obrazovno-vaspitnog procesa u bolnici:

- Ostvaruje se pravo deteta na obrazovanje;
- Omogućuje se kontinuitet nastave (nema potrebe da se polaže razredni ispit zbog velikog broja izostanaka sa nastave u matičnoj školi);
- Olakšava se adaptacija deteta na bolničke uslove;
- Proces učenja postaje deo sveobuhvatnog bolničkog tretmana deteta;
- Kako su školske aktivnosti svima poznate, prisustvom na nastavi smanjuje se stres kako kod deteta, tako i kod njegovih roditelja;
- Olakšava se nastavak školovanja pri povratku u matičnu školu;
- Za učenike 8. razreda postoji mogućnost polaganja završnog ispita u bolnici.

Značaj škole u bolnici za društvenu sredinu

Nastavnici naše škole pružaju neposrednu podršku učiteljima u beogradskim redovnim školama tako što pišu izveštaje sa sugestijama i preporukama za dalji rad za učenike koji se vraćaju u svoje škole, daju savete za rad i ukazuju na najbolje metode. Brojni su primeri da naš učitelj svojim prisustvom bude podrška učeniku prilikom adaptacije na novu školsku sredinu. Osim savetodavne pomoći kolegama, nastavnik je velika podrška i učeniku i njegovim roditeljima pri uključivanju učenika iz DDB kod kojih se ublaže zdravstveni problemi do njegove potpune adaptacije.

Učitelji pružaju pomoć i podršku učiteljima širom Srbije kroz pisanje izveštaja o opštoj proceni učenika i preporuke za dalji rad i napredovanje.

Nastavnici predmetne nastave pružaju pomoć razrednim starešinama učenika viših razreda širom Srbije putem neposredne komunikacije, pisanjem izveštaja ili prevodnice sa ocenama.

Edukovani nastavnici naše škole su važan resurs za nastavnike redovnih škola jer im pružaju pomoć pri uključivanju učenika sa mentalnim zdravstvenim problemima nakon hospitalizacije ka redovnom školskom procesu.

Informisanje lekara na međunarodnom stručnom skupu Društva za dečju i adolescentnu psihijatriju i srodne struke (DEAPS) prezentovanjem radova nastavnika-koordinatora na brojne teme: o oblicima rada škole u bolnici, značaju škole u IMZ, primeri dobre prakse, u cilju da ovaj oblik rada počne da se primenjuje i u drugim bolnicama na celoj teritoriji Republike Srbije.

Zaključak

Višedecenijskom saradnjom bolnice i škole uspešno smo realizovali zajednički cilj „dobrobit svakog deteta“ i zato je treba nastaviti.

OVERVIEW OF THE ELEMENTARY SCHOOL “DR DRAGAN HERCOG” ACTIVITIES AND THE COLLABORATION WITH THE INSTITUTE OF MENTAL HEALTH

Zoran Aleksić¹, Tatjana Grumić¹

¹ Primary school “*Dr Dragan Hercog*”, Belgrade

Abstract: Hospital school program was first organized in Switzerland, Lausanne in 1910. The first organized forms of such educational work in our country date back to post-WW II period, and first classes in hospitals belonged to the nearest schools. Since such organization could not ensure continuous and uniform quality of education, a need arose to establish a school that would be solely focused on working with hospitalized children. On September 1st, 1969, primary school *Dr Dragan Hercog* officially started its operation, unique by its organization and education form: in Belgrade hospitals and through home school programs. In 1971, shortly after the school was established, one department of junior grades was set up at the Institute of Mental Health, at the Children's Daily Hospital over the following years, and also at the Children and Youth Health Care Department both for junior and senior grades. A hospital teacher must meet complex requirements: to be familiar with clinical features of early developmental disorders and their effects upon the teaching process, to boast of high flexibility, adaptability, patience, positive attitude, commitment and creativity. He/she must be a good organizer of the teaching process and take part in teamwork. The purpose of a school in hospital is to provide hospitalized pupils with continuity in educational process, i.e. to create conditions for their comeback to schools, easier and faster continuation of education. **Conclusion:** Owing to decades-long cooperation between the hospital and the school we have successfully accomplished the common goal of “every child's welfare“ which is why such cooperation should be sustained.

Keywords: *school in hospital, cooperation between IMH and school, the purpose of a school in hospital*

Literatura:

1. Joksimović A. Škola za sve – školovanje u bolnici i kućnim uslovima; Zbornik radova sa stručnog skupa Beograd: MP; 1995.
2. Trnavac N. Škole na slobodnom vazduhu; Leksikon istorije pedagogije srpskog naroda; Zavod za udžbenike, Beograd; 2012.

Zoran ALEKSIĆ, direktor osnovne škole „Dr Dragan Hercog“, Beograd, Srbija

Zoran ALEKSIĆ, director, Primary school „Dr Dragan Hercog“, Belgrade, Serbia

E-mail: gnjata@gmail.com